

Handleiding

Schrijf je thuisonderwijsplan

Welkom

Voor je ligt de handleiding voor het schrijven van je thuisonderwijsplan. Deze handleiding hebben we voor jou gemaakt om je stap voor stap te helpen tot een eigen plan te komen. Of je dat nu voor jezelf wilt doen, of omdat je het Keurmerk Thuisonderwijs wilt halen, deze handleiding helpt je om jouw plan op papier te zetten.

Deze handleiding is samengesteld door de Nederlandse Vereniging voor Thuisonderwijs.

Wat is je doel?

Er zijn verschillende redenen voor het maken van een thuisonderwijsplan. Misschien wil je een plan maken om je thuisonderwijs te organiseren. Je kunt natuurlijk ook verschillende soorten plannen maken. Gaat het om een langetermijnplan, of alleen om een plan voor het komende jaar? Is het een plan voor primair onderwijs of voortgezet onderwijs? Voordat je verder kunt gaan, moet je deze vragen beantwoorden.

Wil je het Keurmerk halen, neem dan voordat je van start gaat al contact op met Stichting Keurmerk Thuisonderwijs. Je krijgt dan een overzicht van wat er in je plan moet staan om aan het keurmerk te voldoen.

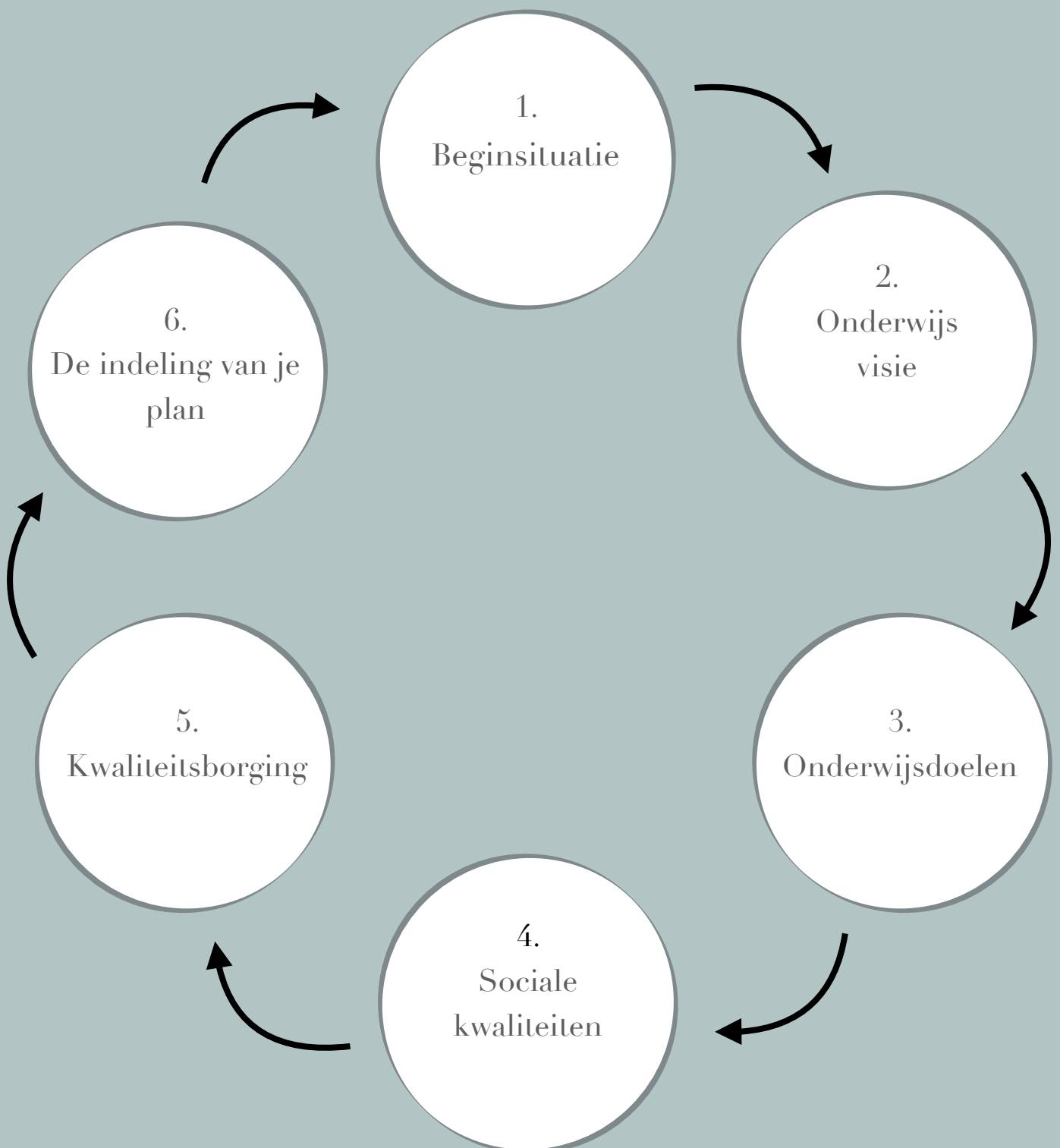
Iederee thuisonderwijzer is anders en daarom is ook ieder plan anders. Omdat een plan zo persoonlijk is, is het belangrijk dat je dit ook zelf maakt. Je kunt dus niet bij anderen afkijken, al kun je elkaar natuurlijk wel inspireren. Daarom hebben wij in deze handleiding kleine voorbeelden opgenomen.

Laat je niet te veel leiden door kerndoelen, andere doelen of lijstjes van anderen. Je geeft thuisonderwijs en kunt uitgaan van de kracht en het niveau van jouw kind. Er is nog steeds geen wettelijke verplichting om bepaalde onderdelen in je onderwijs op te nemen of hier een plan voor te schrijven. Voel je vrij om een plan te maken dat past bij jouw thuisonderwijs en jouw situatie.

Dan gaan we nu echt aan de slag!

Stappenplan

Voor het schrijven van je thuisonderwijsplan

Beginsituatie

De eerste stap is het beschrijven van de beginsituatie. Schrijf een kort maar duidelijk startpunt over wie jullie zijn, wie je kind is en wat het huidige niveau is.

Gezinssituatie

Wie is wie in het gezin?
Wie doet wat? Waar vindt het onderwijs plaats? Is dit vooral thuis aan de keukentafel of ben je veel op pad?

Wie zijn de betrokken personen bij de ontwikkeling van je kind?

Denk hierbij niet slechts aan jezelf maar ook aan opa/oma, sport- of scoutingleidingers, etc.

Profiel

Maak een beschrijving van je kind. Wat zijn de interesses en talenten? Welke sporten worden beoefend? etc.

Je mag hier best even opscheppen over hoe leuk je kind is!

Onderwijsniveau

Wat is het cognitieve niveau van je kind?
Wat kan je kind allemaal al?

Kan je kind bijvoorbeeld al lezen? Zijn de tafels geautomatiseerd?
Kan je kind verschillende paddenstoelen determineren of iets anders wat jullie belangrijk vinden.

Onderwijs

Visie

Thuisonderwijs wordt gegeven vanuit een onderwijsvisie die vaak zowel een pedagogische als een didactische visie omvat.

Pedagogiek is de wetenschap van het opvoeden van kinderen. Opvoedkunde, onderwijsleer en opvoeding zijn allemaal verschillende benamingen voor de vraag: HOE voed je kinderen op naar volwassenheid?

Didactiek is de manier waarop je iets onderwijst. Het woord didactiek is afgeleid van het Griekse 'didagma' welke onderwijs betekent.

De gekozen pedagogiek bepaalt welke didactiek gebruikt wordt.

Vanuit welke pedagogische visie heb je tot nu toe onderwijs gegeven?

Werkte je tot nu toe met een schema? Of ging dit meer losjes? Wie droeg tot nu toe de onderwerpen aan? Was jij dat of werkte je volledig kindvolgend of zit je er ergens tussenin?

Hoe je visie is, is ook bepalend voor hoe je je onderwijsplan wilt maken en wat voor soort doelen je stelt.

Ga je je doelen stellen op het didactische of ook op het pedagogische vlak?

Vind je het bijvoorbeeld vooral belangrijk dat je kind met 5 of 6 jaar kan lezen (didactisch) of heb je ook doelstellingen zoals: mijn kind wacht op zijn beurt bij de glijbaan of geeft mensen een hand als hij ze begroet (pedagogisch).

Onderwijsdoelen

Nu je een beginsituatie en een onderwijsvisie opgeschreven hebt, ga je vooruit kijken. Wat wil je kind de komende tijd allemaal leren? Wat wil jij dat je kind de komende tijd leert?

Je thuisonderwijsplan gaat over de toekomst. Een belangrijke vraag om hier te stellen is: wat is de termijn van jullie plannen? Maak je een plan voor het komende jaar, of voor langer, of juist korter? Het type doelen dat je gaat stellen hangt hiervan af.

Langetermijnplannen kunnen op een wat abstracter niveau omschreven worden. Wanneer je een plan maakt voor slechts één jaar, beschrijf je de plannen concreter.

Hoe ga je het aanpakken?

Vertel welke activiteiten je wilt inzetten en hoe je kind daarmee tot leren komt. Misschien hebben jullie een rooster, terugkerende afspraken of werken jullie samen met andere thuisonderwijzers. Roosters of planningen als deze voeg je toe aan je plan.

Ook als je kinderen op een informele manier leren en je niet volgens een plan werkt, kun je door deze doelen te stellen aansluiten bij het natuurlijke leerproces van je kind. Het zijn dan de 'tools' die je hebt om het onderwijs te 'strewen'

Een voorbeeld van het maken van een leerdoel:

Doel vanuit een passie:

Tijmen heeft een passie voor roofvogels. De vraag die ik kan stellen is: welke doelen kunnen er gesteld worden op basis van deze passie?

Jaardoel

Mijn doel is het leren van taxonomie.

Weekdoel

Mijn doel is het leren determineren van roofvogels, deze week leren wij wat een legenda is en een index.

Doel door middel van strewing:

In dit voorbeeld worden de doelen andersom gesteld. Ik wil dat mijn kinderen taxonomie leren. Ik wil dat ze dit leren vanuit een interesse, dus ik ga strewen. Ik ga ze blootstellen aan een rijke omgeving.

Jaardoel

Het bezoeken van verschillende musea, dierentuinen en het maken van een nature journal om een liefde voor natuur te stimuleren waar hopelijk een interesse voor taxonomie ontstaat.

Maanddoel

Het lezen van specifieke boeken, kijken naar filmpjes van Freek Vonk en het starten van de nature journal.

Welke materialen ga je gebruiken?

Je vermeldt ook in je plan welke materialen je gaat gebruiken om je onderwijsdoelen te bereiken: boeken, spelletjes, speelgoed, online materialen etc.

Op de website van SLO (stichting leerplan ontwikkeling) vind je didactische doelen zoals die op scholen worden gehanteerd: er zijn kerndoelen die worden uitgesplitst in leerlijnen en einddoelen.

SLO hanteert voor Primair Onderwijs de volgende kerndoelen:

Nederlands

Engels

Friese taal (niet verplicht)

Rekenen/wiskunde

Oriëntatie op jezelf en de wereld

Kunstzinnige oriëntatie

Bewegingsonderwijs

Digitale geletterdheid

Voor uitgewerkte leerlijnen per groep raden wij het boek *Leerlijnen voor de basisschool* van NieuwLeren aan. Hier worden alle tussendoelen vertaald naar een 'ik kan'-formulering. Bijvoorbeeld:

Taal groep 8, lezen, zakelijke teksten:

“Ik kan eenvoudige teksten lezen waarin iets verteld wordt, zoals advertenties en reclames.”

Voor het voortgezet onderwijs onderbouw (en bovenbouw) worden ook kerndoelen gehanteerd. De onderbouwkerndoelen zijn te vinden op <https://www.rijksoverheid.nl/>.

In het voortgezet onderwijs bovenbouw is het gekozen profiel van het kind bepalend voor welke domeinen bestudeerd worden. Dit is natuurlijk afhankelijk van jullie eigen einddoelen. Gaan jullie werken naar staatsexamens? Zo niet, hoe werk je toe naar een startkwalificatie?

Sociale kwaliteiten

De sociaal-emotionele ontwikkeling heeft een sociale en een emotionele component:

Kinderen leren omgaan met anderen, en leren omgaan met gevoelens zoals vreugde, verdriet en boosheid.

Wat zeker niet mag ontbreken in je onderwijsplan is hoe je de sociaal-emotionele ontwikkeling en het contact met andere kinderen gaat faciliteren.

Wijd een specifiek kopje of alinea aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van je kind. Hier som je alle sociale contacten op die je kind heeft.

Denk hierbij aan familie, vriendjes en buurtkinderen. Maak een opsomming van alle clubjes en verenigingen die je kind bezoekt, zoals:

- Sportklassen
- Scouting
- Knutselclub
- Muziekles
- Zwemlessen
- Kerkactiviteiten

Thuisonderwijsgroepen vallen hier natuurlijk ook onder. Als je van plan bent een clubje te starten (met betrekking tot een thema zoals een STEM of een boekenclub), dan neem je dit ook op in je thuisonderwijsplan.

Het begrip sociale vaardigheden omvat veel meer dan de contacten die je kind heeft. Het gaat ook om interpersoonlijke kwaliteiten die noodzakelijk zijn om te kunnen functioneren in een maatschappij.

Denk hierbij aan communiceren, problemen oplossen, voor jezelf opkomen zonder dat dit ten koste gaat van de ander, luisteren naar een ander en je mening herzien, iemand vergeven wanneer je gekwetst bent geweest.

Dat zijn allemaal vaardigheden die belangrijk zijn in het dagelijks leven.

We lichten een aantal van deze competenties toe:

Communicatie is het uitwisselen en interpreteren van informatie en hoe beter je dit doet, des te beter je elkaar aanvoelt en begrijpt. Non-verbale communicatie is ook belangrijk.

Besluiten nemen en problemen oplossen houdt in het leren luisteren naar de ander, problemen van meer kanten leren bekijken en leren om een compromis te sluiten.

Zelfbewust zijn is leren wie je zelf bent, je eigen identiteit hebben. Wie ben je en wat doe, denk of voel je?

Empathie is het vermogen om je in te leven in de situatie en de gevoelens van anderen.

Assertiviteit is het uiten van je mening, gedachten en gevoelens op een directe, eerlijke en gepaste wijze. Je komt op voor jezelf op een manier die ook respectvol is naar de ander.

Zelfbeheersing wil zeggen dat je in staat bent om met je eigen emoties om te gaan. Je hebt controle over je eigen gedrag. Je weet dus niet alleen wat goed is om te doen, je doet het ook!

Situaties waarbij je kind deze vaardigheden kan leren zijn bijvoorbeeld uitjes of samenwerkingsprojecten met thuisonderwijsgroepen. Dit kan zo iets simpels zijn als een bosklasje of een knutselclub, waar kinderen gezamenlijk aan een opdracht moeten werken en dus al deze vaardigheden kunnen oefenen.

Een voorbeeld van hoe je de sociaal-emotionele ontwikkeling omschrijft, vind je hier:

Sociaal-emotionele ontwikkeling maakt deel uit van het dagelijkse leven. Een belangrijke rol hierin is de manier van communiceren die wij als ouders voorleven. We maken hierbij gebruik van theorieën uit o.a. de volgende communicatieboeken: *How2Talk2Kids* van Faber & Mazlish, *Geweldloos communiceren* van Rosenberg en *Luisteren naar kinderen* van Gordon.

Om de sociale en emotionele ontwikkeling te bevorderen, voeren we o.a. de volgende activiteiten uit: zwemles, sportles, speelafspraken met vriendinnetjes/vriendjes/ nichtjes, contacten 'op straat' (bij de kaaswinkel, in de supermarkt etc), reflectiemomenten over de dag, over contacten, gevoelens en gedrag.

Kwaliteits borging

Hoe ga je de kwaliteit van jouw
thuisonderwijs borgen?

Een onderdeel van je plan is hoe je uiteindelijk vaststelt of deze doelen zijn behaald, hoe je ervoor zorgt dat je thuisonderwijs goed is. Gebruik je lesmateriaal dat jou helpt om leerstof duidelijk uit te leggen en op het juiste niveau te werken? Of zorg je er op een andere manier voor dat jouw onderwijs goed aansluit bij je kind en dat het de door jou gestelde doelen echt kan behalen? Misschien verschilt dit per vak of thema.

Wat doe je als de ontwikkeling van je kind niet gaat zoals je gedacht had? Kun je het onderwijs aanpassen als dat nodig is?

Om te zien of jouw inspanningen nut hebben en om te zien of de ontwikkeling van je kind gaat zoals je verwacht, houd je de ontwikkeling van je kind bij.

Hoe doe je dat? Kies je voor toetsen, een logboek of een portfolio?

Een goed thuisonderwijsplan maken betekent niet dat je vanaf nu met een wetboek aan de slag moet.

Als de dingen niet gaan zoals je gepland had, wil dat niet zeggen dat je 'fout' zit of 'gefaald' hebt. Het gaat er vooral om dat je kunt uitleggen *waarom* de dingen anders gelopen zijn.

Sloot de methode niet aan bij de leerstijl van je kind? Vond jij de methode niet prettig werken? Stuitte je op weerstand en heb je toen besloten om de focus naar andere vakken/onderwerpen te verschuiven? Verloor je kind interesse in een onderwerp of hobby en heb je moeten schakelen naar een nieuwe interesse. Zeker met jonge kinderen kan de interesse vluchtig zijn: jonge kinderen hebben een geringe spanningsboog.

Het gaat er dus niet om dat je je plan 100% volgt, maar wel dat je het in een volgend onderwijsplan kunt onderbouwen wanneer je afwijkt van gemaakte plannen.

6

Bepaal je indeling

Zodra je helder hebt wat de inhoud dient te zijn, kan de stap worden gezet naar de indeling van het plan: wat is een logische volgorde, wat plaats je waar?

Nu je helder hebt wat je doelen zijn en hoe je daar naartoe gaat werken, ben je helemaal klaar om van start te gaan met het schrijven van je formele plan.

Hoe ga jij je plan indelen? Wordt het een plan met een formele indeling met strak gescheiden domeinen of maak je liever een verhaal van je plan, waarin je alle leergebieden aantipt?

Voorbeeld van een mogelijke indeling is:

1. Het gezin
2. Onderwijs tot heden
3. Praktisch
4. Cognitieve vakken
5. Sociaal - emotionele ontwikkeling
6. Borging van het onderwijs
7. Aanvullende informatie

Een andere optie is een indeling te maken die gebaseerd is op tijd. Je maakt dan onderscheid tussen korte-en lange termijn plannen.

Zo'n indeling kan er als volgt uitzien:

1. Gezinssituatie: Wie is [naam]?
2. Onderwijsloopbaan tot op heden
3. Onderwijzers en betrokken personen
4. Huidige niveau van [naam]
5. Doelen voor de komende periode:
 - Doelen voor het komende jaar
 - Doelen voor komende 5 jaar
6. Borging van het onderwijs

Bij het onderdeel **praktisch**, punt 3 uit de eerste voorbeeldindeling kun je ervoor kiezen een schema of planning toe te voegen van het komende jaar of periode, zodat je kunt laten zien hoe jullie de komende tijd indelen.

Bijvoorbeeld:

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5
tot de herfst vakantie	tot de kerst vakantie	tot de voorjaars vakantie	tot de mei vakantie	tot de zomer vakantie

Of een ander voorbeeld:

Blok 1	Blok 2	Blok 3
sept-dec	jan-maart	april-juni

Dan leg je per blok schematisch uit wat jullie plannen zijn.

Dit zal, wanneer het leren meer natuurlijk plaatsvindt, niet zo formeel omschreven hoeven worden.

Voor **cognitieve vakken**, punt 4 van de eerste voorbeeldindeling, kun je alle kerndoelen specificeren en per kerndoel beschrijven wat jullie plannen zijn. Wanneer jullie meer informeel leren zullen de cognitieve vakken meer in elkaar overlopen en kan een algemene omschrijving ook volstaan.

Voor primair onderwijs zijn er andere kerndoelen en domeinen dan voor voortgezet onderwijs.

Ontwikkelingsdomeinen primair onderwijs

1. Nederlandse taal
 - Mondelinge taal
 - Lezen
 - Spelling en grammatica
 - Woordenschat
2. Rekenen en wiskunde
 - Getalbegrip en bewerkingen
 - Meten en meetkunde
3. Vreemde talen
 - Engels
 - Andere talen
4. Oriëntatie op jezelf en de wereld
 - Mens en samenleving
 - Natuur en techniek
 - Geschiedenis (tijd)
 - Aardrijkskunde (ruimte)
5. Kunstzinnige oriëntatie
6. Bewegingsonderwijs
7. Digitale geletterdheid

Ontwikkelingsdomeinen voortgezet onderwijs onderbouw

1. Nederlands
2. Engels
3. Moderne vreemde taal (Frans/Duits/Spaans)
4. Rekenen en wiskunde
5. Mens en natuur
 - Biologie
 - Scheikunde
 - Natuurkunde
6. Mens en maatschappij
 - Geschiedenis
 - Aardrijkskunde
 - Economie
 - Maatschappijleer
7. Kunst en cultuur
8. Bewegen en sport

Niveau afhankelijk

9. Klassieke talen (Latijn/Grieks)

De sociaal - emotionele ontwikkeling, punt 5 van de eerste voorbeeldindeling, kan ook gespecificeerd worden; bijvoorbeeld in leren omgaan met verlies, coöperatief leren en het zelfvertrouwen ontwikkelen.

Bij aanvullende informatie, punt 7 van de eerste voorbeeldindeling, kun je een beschrijving noteren van wat jij als thuisonderwijzer doet om de leeromgeving van je kinderen zo effectief mogelijk te maken en wat jij doet aan kwaliteitsverbetering, bijvoorbeeld door te noemen dat je deelneemt aan intervisie, workshops volgt, boeken leest, leest op fora over thuisonderwijs, ect.

Nogmaals, deze indelingen zijn voorbeelden. Je bent volledig vrij om je eigen indeling te maken.

Check je plan

Lees je plan en bekijk het kritisch.

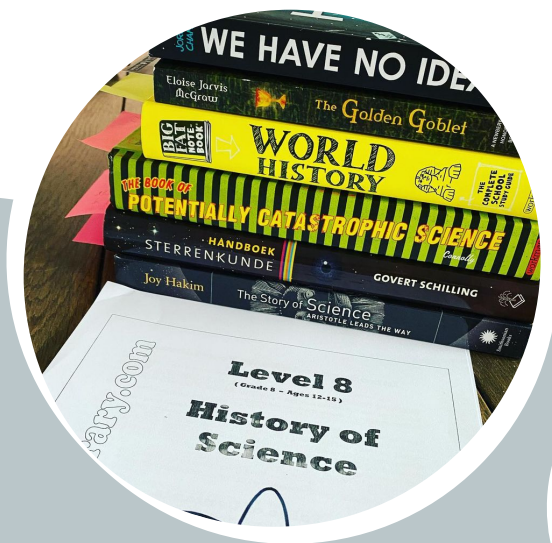
Vraag een vriend, kennis of andere thuisonderwijzer om je plan te lezen en feedback te geven.

Herkennen jullie jouw thuisonderwijs in je plan?

Controleer of alles erin staat. Voor een compleet plan zul je waarschijnlijk 5 of meer pagina's nodig hebben.

Zorg voor correct taalgebruik, verbeter alle (spel-/stijl- en grammaticale) fouten en zorg voor een nette en prettig leesbare opmaak.

Houd er rekening mee dat je thuisonderwijsplan ook een visitekaartje is voor jou, je gezin en thuisonderwijs in het algemeen

Vragen en antwoorden

Voor hoe lang moet ik een onderwijsplan maken?

Deze handleiding richt zich op het maken van een plan voor langere termijn, bijvoorbeeld een jaar of langer. Voor het maken van een week- of maandplanning kan je deels dezelfde aanpak volgen, waarbij je een plan voor langere termijn hanteert als leidraad en meer details invult.

Na afloop van een periode, kijk je terug: wat werkte goed of niet zo goed? In hoeverre heb je je plan gevolgd en waarom wel of niet? Dit gebruik je bij het maken van een vervolgplan.

Moet ik voor elk kind een eigen plan maken of mag ik ook combineren?

Als je voor meer kinderen een thuisonderwijsplan maakt, kun je de plannen combineren. De onderdelen die je samen doet of die hetzelfde zijn, hoef je dan maar één keer te beschrijven. Het niveau van je kind(eren) beschrijf je altijd per kind.

Uit hoeveel pagina's moet mijn onderwijsplan bestaan?

Voor een compleet plan heb je ongeveer 5 pagina's of meer nodig.

Verstrekt de vereniging voorbeeldplannen?

De vereniging verstrekt geen complete voorbeeldplannen. In plaats daarvan is deze uitgebreide handleiding geschreven.

Ik wil meer hulp bij het schrijven van mijn plan, wat kan ik doen?

Als je behoefte hebt aan meer hulp bij het schrijven van je plan kun je de workshop *'schrijf je thuisonderwijsplan'* volgen. Tijdens deze workshop ga je in een groepje aan de slag en voorzie je elkaar van input en feedback op jouw plan. Meer informatie daarover vind je op www.thuisonderwijs.nl

NVvTO
Nederlandse Vereniging
voor Thuisonderwijs